

DECIZIA
РЕШЕНИЕ
nr. 2/47
din 28.03.2024

Cu privire la aprobarea Programului municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2024-2027

În conformitate cu art. 14 din Legea nr.436-XVI din 28.12.2006 privind administrația publică locală, cu art. 3, art. 6 lit. a), e) din Legea RM nr. 411 din 28.03.1995 ocrotirii sănătății, art. 7, art. 12 alin. (1) și art. 52 din Legea RM nr. 10 din 03.02.2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice, Hotărârii Guvernului RM nr. 129 din 15.03.2023 „Cu privire la Programul național de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2023-2027”, decizia Consiliului municipal Bălți nr. 10/7 din 25.10.2023 „Cu privire la inițierea procedurilor de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional „Cu privire la aprobarea Programului municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2023-2027”, dispoziția primarului nr. 333 din 09.11.2023 „Cu privire la inițierea procedurilor de consultări publice cu societatea civilă în procesul decizional „Cu privire la aprobarea Programului municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2023-2027”, în scopul executării prevederilor Ordinului Ministerului Sănătății nr. 1095 din 08.12.2023 cu privire la implementarea Programului național de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare în Republica Moldova pentru anii 2023-2027, Ordinului MS nr. 880 din 18.10.2023 „Cu privire la extinderea Proiectului „Reducerea poverii bolilor netransmisibile” în localitățile țintă, din Faza II, având în vedere recomandările parvenite din partea experților în procesul desfășurării consultărilor publice pe marginea proiectului Programului și în scopul reducerii poverii medicale, sociale și economice asociate bolilor netransmisibile, –

Consiliul municipal Bălți DECIDE:

1. Se aprobă Programul municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2024-2027, conform anexei nr. 1.
2. Se aprobă Planul de acțiuni al Programului municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2024-2027, conform anexei nr. 2.
3. Se pune în sarcina primarului municipiului Bălți:
 - 3.1. instituirea și aprobarea componenței nominale a Consiliului municipal de coordonare a implementării Programului municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2024-2027;
 - 3.2. examinarea anuală, către data de 1 noiembrie, a mersului realizării Programului municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2024-2027, cu întreprinderea măsurilor pentru atingerea obiectivelor prevăzute în Plan și prezentarea informației către Consiliul municipal Bălți, Centrul Sănătate Publică Bălți și Ministerul Sănătății, privind realizarea lui.

4. Finanțarea Programului municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2024-2027 se va efectua din contribuțiile donatorilor, pe măsura implicării acestora, mijloacelor financiare din fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală, precum și în limita alocațiilor anuale, prevăzute pentru aceste scopuri în bugetul municipal Bălți.
5. Controlul asupra executării prezentei decizii se pune în sarcina comisiilor consultative de specialitate pentru educație, activități social-culturale și sănătate publică, pentru drept și disciplină.

Președintele ședinței a II
ordinare a Consiliului
municipal Bălți

Serghei Gramma

Contrasemnează:
Secretarul Consiliului
municipal Bălți

Irina Serdiuc

Program municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2024-2027

I. INTRODUCERE

1. Programul municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2024-2027 stabilește viziunea, prioritățile și obiectivele pentru dezvoltarea sistemului municipal de sănătate, inclusiv asigurarea controlului bolilor netransmisibile cu impact major asupra sănătății publice. Bolile netransmisibile (BNT) reprezintă cauza principală a morbidității, dizabilității și mortalității evitabile, fiind o povară tot mai mare și afectând dezvoltarea economică și socială a populației. BNT majore (bolile cardiovasculare, cancerul, diabetul și bolile cronice ale căilor respiratorii) au factori de risc comportamental comuni (tutunul, alimentația nesănătoasă, inactivitatea fizică și consumul abuziv de alcool) și implică principii comune pentru prevenție.

2. Bolile cronice netransmisibile sunt principala cauză de mortalitate de pe planetă, fiind sursa a circa 80% dintre decesele înregistrate în Europa, conform Organizației Mondiale a Sănătății. Potrivit specialiștilor, două treimi dintre acestea sunt cauzate de un stil de viață dezechilibrat și pot fi prevenite prin adoptarea și susținerea unor obiceiuri sănătoase. Republica Moldova se atribuie la țările cu cea mai înaltă rată a mortalității generale din regiunea europeană. În anul 2020, în structura cazurilor de decese înregistrate prevalează BNT, în special bolile aparatului circulator (56,5%), tumorile (14,8%), bolile cronice ale aparatului digestiv (7,7%), bolile cronice ale aparatului respirator (4,0%), diabetul zaharat (1,2%) și alte cauze (6,3%).

3. Programul municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2024-2027 este elaborat în conformitate cu Legea RM nr. 411 din 28.03.1995 ocrotirii sănătății, art.7, art. 12 alin. (1) și art. 52 din Legea RM nr.10 din 03.02.2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice, Hotărârii Guvernului RM nr. 129 din 15.03.2023 "Cu privire la Programul național de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2023-2027", Decizia Consiliului municipal Bălți nr. 10/7 din 25.10.2023 "Cu privire la inițierea procedurilor de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional „Cu privire la aprobarea Programului municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2023-2027”, Dispoziția Primarului nr. 333 din 09.11.2023 Cu privire la inițierea procedurilor de consultări publice cu societatea civilă în procesul decizional „Cu privire la aprobarea Programului Municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2023-2027”, în scopul executării prevederilor Ordinului Ministerului Sănătății nr. 1095 din 08.12.2023 cu privire la implementarea Programului național de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare în Republica Moldova pentru anii 2023-2027, Ordinului MS nr. 880 din 18.10.2023 Cu privire la extinderea Proiectului „Reducerea poverii bolilor netransmisibile" în localitățile țintă, din Faza II, prin care Proiectul Viață Sănătoasă și-a extins activitatea și în teritoriul mun. Bălți.

4. Programul municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2024-2027 prezintă situația actuală în acest context în mun. Bălți, definește obiectivele generale, acțiunile și intervențiile prioritare, stabilind responsabilități clare și termenele de realizare pentru toți actorii implicați în prevenirea și controlul bolilor netransmisibile.

II. ANALIZA SITUAȚIEI

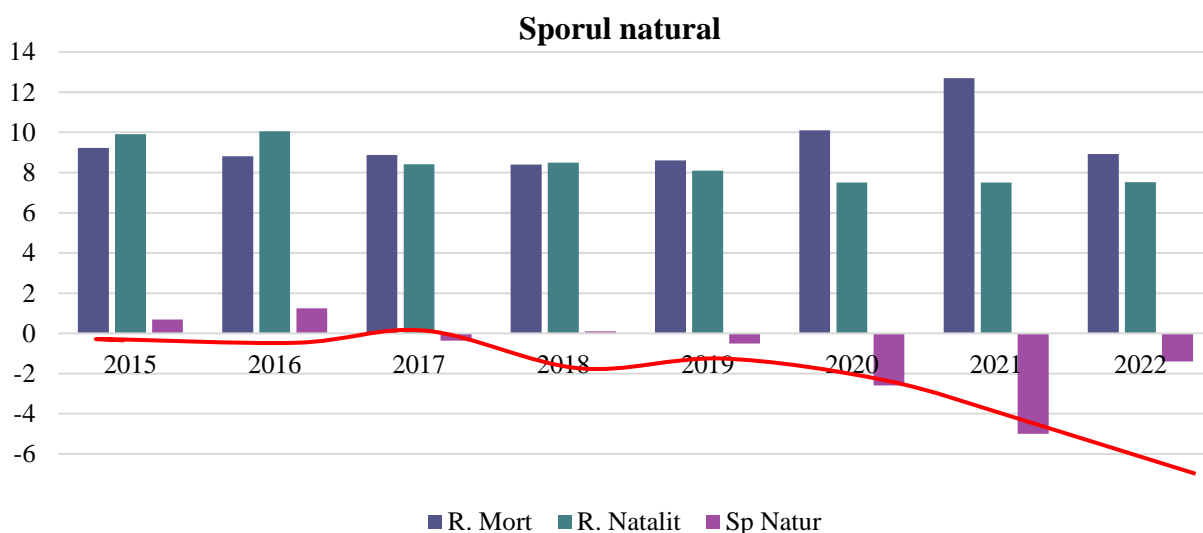
5. Mortalitatea prin BNT. Numărul absolut de decese înregistrate în Republica Moldova și în mun. Bălți sunt cauzate de boli netransmisibile. În prezent, există o tendință de reducere a probabilității de decese premature din boli netransmisibile. Cu toate acestea, bolile netransmisibile și boala pulmonara cronică obstructivă, ca o componentă a bolilor netransmisibile rămân a fi o problemă actuală. La momentul actual scopul principal este de a reduce riscurile legate de sănătate prin oferirea accesului mai larg la serviciile de sănătate, inclusiv accesul la serviciile de bază de calitate și un acces mai larg la medicamente și vaccinuri sigure, efective, de calitate și accesibile.

6. Autoritățile la toate nivelele de guvernare își propun să reducă decesele premature cauzate de bolile cardiovasculare, cancer, boli digestive cronice, diabet și bolile respiratorii cronice cu 25% până în 2025 și cu 30% până în 2030. La fel, țintesc reducerea cu 5% a consumului nociv de alcool în rândul persoanelor de vârstă 15 ani și mai mult, precum reducerea cu 3 % a prevalenței consumului curent de tutun în rândul adolescenților și adulților. Urmează să fie redus cu 30% consumul mediu de sare de către populație, cu 5% a valorii medii a glucozei sanguine la populația adultă și cu 15% a prevalenței glucozei sanguine ridicate la populația adultă etc.

7. Sistemul de sănătate al municipiului Bălți are ca scop asigurarea sănătății întregii societăți și a fiecărui locuitor în parte, precum și prelungirea longevității vieții cetățenilor. Activitatea în domeniul sănătății publice se axează pe promovarea sănătății și supravegherea bolilor netransmisibile, monitorizarea indicatorilor de sănătate, supravegherea și controlul factorilor de risc, asigurarea supravegherii epidemiologice a bolilor transmisibile și de alertă a urgențelor în sănătate. Indicatorii demografici ai mun.Bălți, constituie (tabel nr.1):

Tabel nr. 1

Populația	an. 2021	an.2022
	151,2	
Natalitatea	7,08	7,52
Mortalitatea	12,71	8,92
Spor natural	-- 5,63	--1,4

8. Pandemia COVID-19 a afectat profund sănătatea oamenilor și condițiile de prestare a serviciilor medicale pentru persoanele cu BNT.

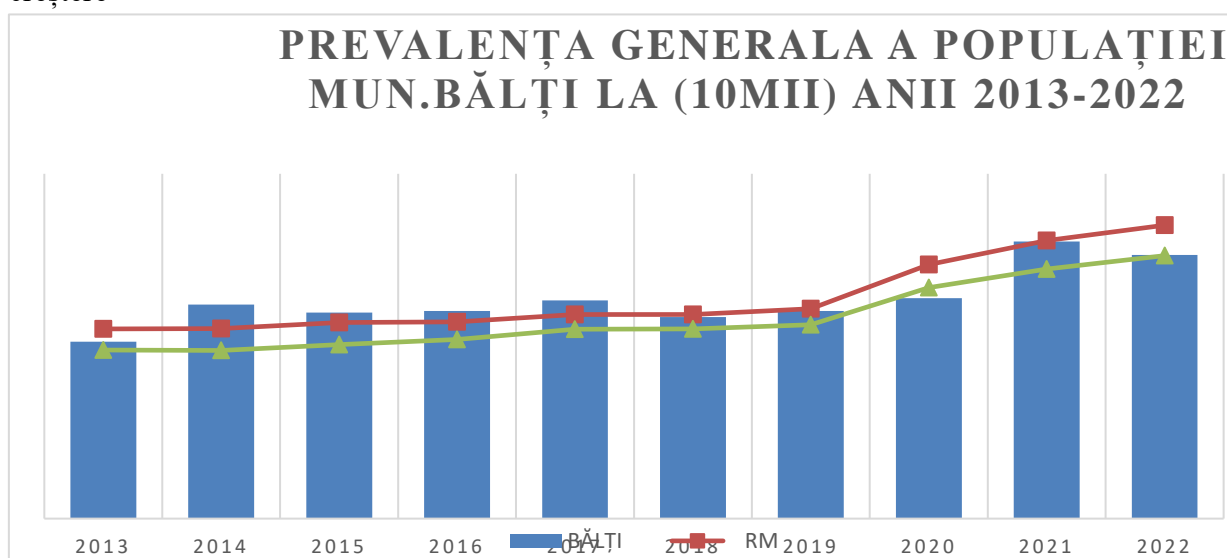
9. Morbiditatea generală a populației în municipiul Bălți este determinată, în mare parte, de BNT, în special de bolile aparatului circulator, bolile aparatului respirator, bolile aparatului digestiv, bolile endocrine, tulburările de nutriție și metabolism, bolile sistemului genito-urinar și tulburările mintale și de comportament.

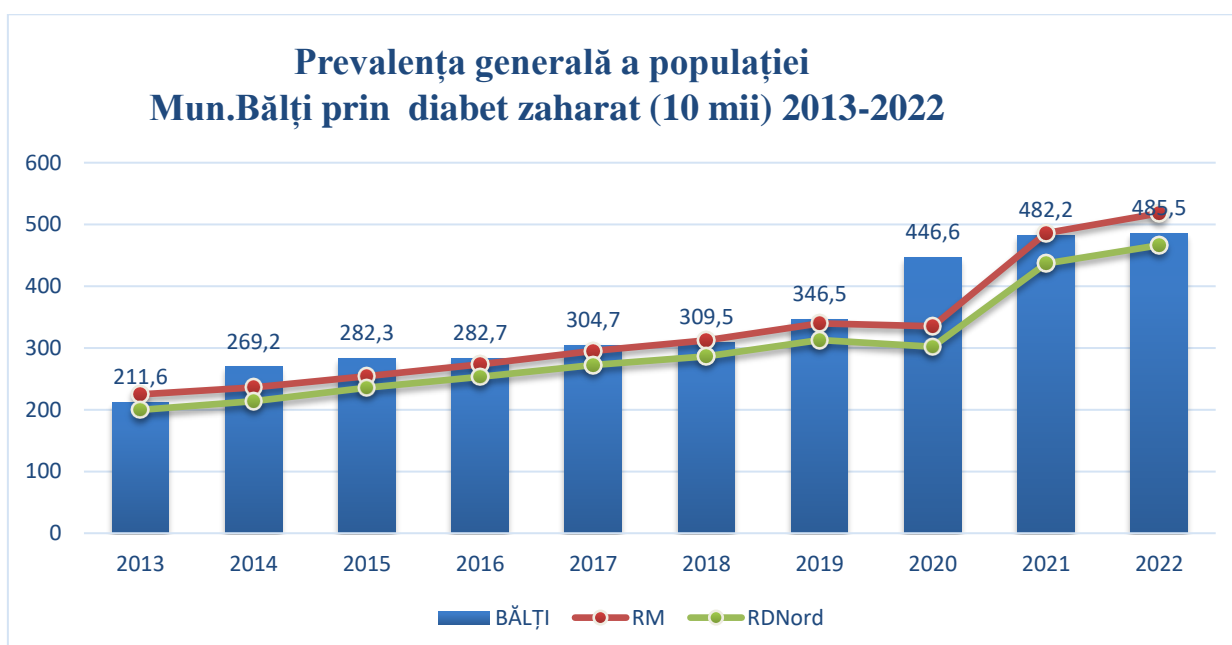
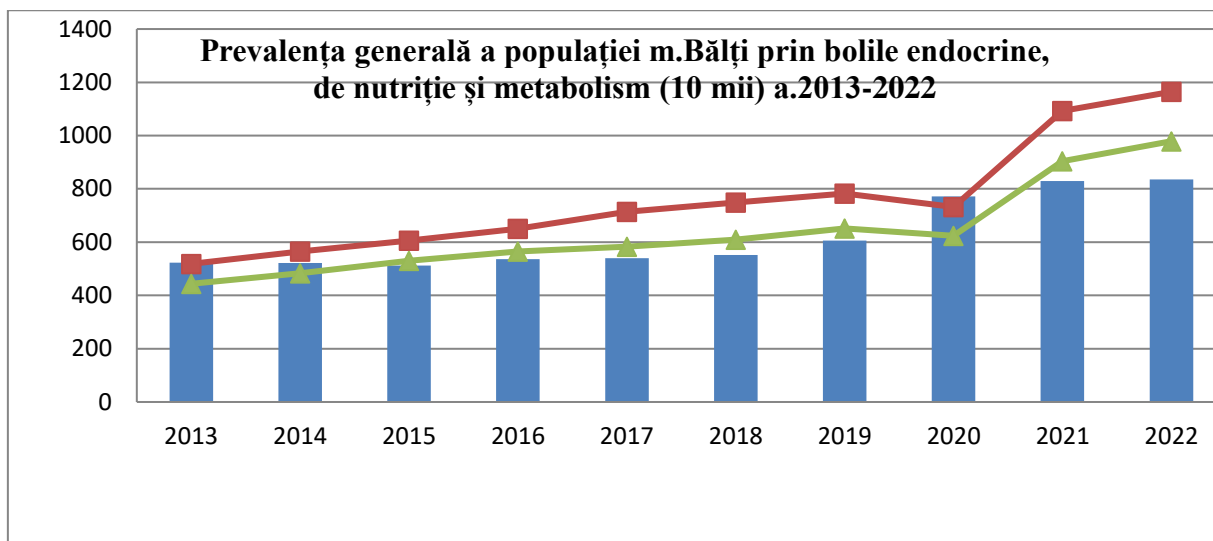
10. În municipiul Bălți prioritare pentru supraveghere și control sunt bolile netransmisibile. Astfel, în urma efectuării unei analize pe segmentul respectiv, constatăm următoarele:

Tabelul nr.2

BNT	2020	2021	2022
Cardiopatiile ischemice cronice	1037,5	1110,7	43,5
Boala hipertensivă	9125	10605,1	11396
Boli cerebro-vasculare	79,6	700,7	820
Tumorile maligne*	2187,5	2318,9	2407,4
Boli cronice obstructive ale căilor respiratorii	359,8	389,6	344,8
Astmul	200	231,4	216,2
Diabet zaharat	2879,6	3095,4	3042,2
Obezitatea	769,7	864,8	842,5
Hepatite cronice de origine exogenă	209,8	284,7	450,2
Leziuni traumatice	864,4	1678,9	1628,9
Tulburări mintale și de comportament	3005,9	1539,8	896,5
Tulburări mintale și de comportament legate de consumul de alcool	1452,6	545,7	1128,5
Anemiile prin carență de fier	165,7	255,8	381,7

11. Principalele cauze a decesurilor în **mun.Bălți**, reprezintă în mare parte bolile aparatului circulator (57,2%), urmate și asociate cu de Diabetul Zaharat care este în permenetă creștere

12. BNT sunt asociate cu acțiunea factorilor de risc, care pot fi divizați în: (1) factori de risc comportamentali (modificabili), precum consumul de tutun, alimentația nesănătoasă, abuzul de alcool, inactivitatea fizică, cat și (2) factori de risc fiziologici asociați, cum ar fi hipertensiunea arterială, dislipidemia, glicemia crescută, obezitatea; (3) factori de risc genetici (nemodificabili). **Strategiile de reducere a factorilor de risc comportamentali ar putea preveni până la 80% din decesele premature cauzate de BCV și diabet și până la 40% din cancer.**

13. Cei mai importanți factori de risc modificabili pentru BNT în mun. Bălți sunt:

- 1) Consumul de tutun
- 2) Consumul nociv de alcool
- 3) Alimentația nesănătoasă
- 4) Insuficiența activității fizice

5) Factorii de risc metabolici majori pentru BNT sunt hipertensiunea arterială, urmată de supraponderalitate, obezitate, glicemie ridicată (diabet zaharat) și colesterol ridicat în sânge.

14. În mun. Bălți sunt tot mai pronunțate inegalitățile de gen în domeniul sănătății, înregistrând scăderi semnificative a nivelului egalității de gen în ceea ce privește mortalitatea după principalele cauze de deces, unde rata mortalității generale este mai mare printre bărbați în comparație cu femeile. Principalele diferențe sânt consecința mortalității mai mari la vârsta aptă de muncă a bărbaților: prin cancer, bolile aparatului circulator, bolile aparatului respirator, bolile aparatului digestive, traume și otrăviri. Principalele cauze care au generat aceste diferențe derivă din modelele comportamentale diferite ale femeilor și ale bărbaților. Rata înaltă a deceselor printre bărbați este cauzată, în special de predilecția la comportamente cu risc sporit pentru sănătate (consumul de alcool, tutun și alte substanțe nocive, agresiuni, accidente rutiere și la locul de muncă, alimentație nesănătoasă, mod sedentar de viață), precum și atitudinea de ignoranță a simptomelor bolii și a vizitelor la medic.

15. Factorii socio-economici nefavorabili și destrămarea stilului de viață tradițional și a familiei, favorizează apariția bolilor netransmisibile, inclusiv a tulburărilor mintale și cele de comportament. Tânăra generație, devene vulnerabilă la comportamentele și practicile vicioase (alcoolism, narcomanie, huliganism, sexul comercial ș.a) care ulterior contribuie la apariția BNT.

16. Migrația externă, lipsa cadrelor medicale în mun. Bălți, în special a medicilor specialiști, medicilor de familie, are un impact asupra volumului de personal calificat în sistemul de sănătate din teritoriu.

17. Este deja bine știut că sănătatea și bunăstarea fizică și psihică a oamenilor depinde în bună măsură de viața în cadrul unui mediu curat și nepoluat. Totuși, în prezent, există tot mai multe probleme și îngrijorări legate efectele negative pe care poluarea și schimbările climatice, tot mai vizibile de la an la an, le aduc asupra populației. Expunerea la factorii de stres din mediul înconjurător este o problemă deja destul de serioasă.

18. Povara bolilor netransmisibile poate fi redusă prin implementarea unor intervenții preventive și curative rentabile țintite asupra factorilor de risc determinanți într-un mod eficient și echilibrat, care și au fost puse la baza elaborării Programului Municipal de controla a BNT.

III. SCOPUL ȘI OBIECTIVELE PROGRAMULUI

19. Scopul Programului este de a reduce povara medicală, socială și economică asociată bolilor netransmisibile.

20. Programul Municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2024-2027 propune are următoarele obiective:

21. **Obiectivul general 1.** Consolidarea mecanismului de coordonare și implementarea de politici informate de evidențe în diferite sectoare pentru a accelera răspunsul municipal pentru prevenirea și controlul BNT.

Obiectivul specific 1.1. Consolidarea capacităților de coordonare intersectorială pentru prevenirea și controlul BNT la nivel municipal.

Acțiuni:

- Asigurarea funcționalității Consiliului municipal de coordonare a Programului pentru implementarea acțiunilor de prevenire a bolilor netransmisibile și a factorilor de risc, inclusiv a determinantilor sociali;

-Elaborarea Profilului de Sănătate, și proiectelor privind coordonarea și implementarea acțiunilor de prevenire și control al BNT;

-Sporirea capacităților managerilor din sistemul de sănătate și a altor sectoare relevante pentru identificarea necesităților, planificarea, implementarea și evaluarea acțiunilor de promovare a sănătății și prevenire a BNT;

- Dezvoltarea și revizuirea odată la 5 ani a profilului de sănătate, inclusiv gestionarea prin sistemul integrat.

Obiectivul specific 1.2. Facilitarea mobilizării sociale, participarea sporită a societății civile și a organizațiilor neguvernamentale.

Acțiuni:

-Fortificarea capacităților echipelor multidisciplinare în realizarea acțiunilor integrate la nivel local privind acordarea serviciilor de prevenire, monitorizare și suport de durată a persoanelor cu BNT și necesități complexe;

-Implementarea ghidurilor și recomandărilor elaborate la nivel național pentru autoritățile publice locale, specialiștii din domeniul social, educație, ONG-uri etc., pentru a facilita mobilizarea socială în abordarea BNT și a factorilor de risc modificabili;

- Consolidarea capacităților resurselor umane în domeniul marketingului social;

-Consolidarea capacităților coalițiilor comunitare pentru acțiuni de participare în abordarea BNT și a factorilor determinanți, bazate pe necesități în sănătate.

23. Obiectivul general 2. Prevenirea BNT și reducerea factorilor de risc comportamentali și a celor prezenți în mediu prin crearea mediilor propice promovării sănătății.

Obiectivul specific 2.1. Creșterea nivelului de alfabetizare în sănătate a populației și crearea oportunităților pentru responsabilizarea și angajarea cetățenilor de a întreprinde măsuri pentru promovarea sănătății și prevenirea BNT.

Acțiuni:

- Realizarea campaniilor de comunicare și sesiunilor informative întru reducerea factorilor de risc a BNT și promovarea unui mod de viață sănătos;

- Promovarea ciclului de sesiuni de informare privind prevenirea diabetului zaharat:

Identificarea și selectarea formatorilor locali (medici de familie, psihologi);

Identificarea participanților pentru sesiunile informative (conform listelor de la medicul de familie și asistența socială);

Identificarea spațiului prietenos și conformabil pentru promovarea sesiunilor informative;

Motivarea participanților la sesiunile informative să se implice în activitățile pentru populația generală;

- Organizarea și desfășurarea zilelor și săptămânilor mondiale și naționale în domeniul sănătății:

Ziua mondială a Sănătății 7 aprilie

Ziua Mondială de prevenire a AVC-29 octombrie ;

Ziua Mondială de luptă împotriva cancerului - 4 februarie;

Ziua Mondială a diabetului zaharat - 14 noiembrie;

Ziua Mondială a sănătății mintale- 10 octombrie;

Ziua Mondială fără tutun- 31 mai;

- Alfabetizarea și informarea populației referitor la reducerea factorilor de risc a BNT și promovarea unui mod de viață sănătos. Promovarea acțiunilor comunitare:

Informarea populației mun. Bălți despre modul sănătos de viață;

Distribuirea materialelor informative;

Scrining medical (măsurarea masei corporale, măsurarea glicemiei și tensiunii arteriale);

Realizarea foto cu mesaje de sănătate;

Realizarea interviu privind motivarea practicării unui stil sănătos de viață;

- Implementarea ghidurilor ”pentru promovarea sănătății la locul de muncă”;

-Informarea și consilierea copiilor, adolescenților și tinerilor privind promovarea sănătății și reducerea comportamentelor de risc (consumul de tutun, alcool, droguri, alimentație sănătoasă, activitate fizică etc.), inclusiv prin programe de educație de la egal la egal realizate de voluntarii centrelor de sănătate prietenoase tinerilor, centrelor de tineret, etc.;

- Abordarea subiectelor de promovare a modului sănătos de viață prin intermediul evenimentelor culturale;

- Emisiuni TV local (TV Nord, Nord News).

Obiectiv specific 2.2. Consolidarea eforturilor intersectoriale pentru reducerea consumului de tutun, alcool și promovarea activității fizice și alimentației sănătoase.

Acțiuni:

- Realizarea activităților de reducere a consumului de tutun și a expunerii la fum, conform actelor legislative în domeniul controlului tutunului;
- Implementarea programului de screening al consumului de tutun în instituții de asistență medicală primară conform procedurilor PEN nr. 2;
- Supravegherea respectării legislației privind comercializarea, publicitatea și consumul băuturilor alcoolice în locurile publice, la locurile de muncă, în instituțiile de învățământ, medico-sanitare, de întreținere etc. (cu excepția obiectivelor de alimentație publică);
- Dezvoltarea capacităților resurselor umane din asistența medicală primară privind prevenirea și supravegherea tulburărilor alcoolice fetale;
- Organizarea evenimentelor de promovare a activității fizice, inclusiv:
 - starturi vesele pentru toată familia;
 - competiții sportive pentru persoanele cu nevoi speciale;
 - marșuri turistice pentru promovarea mersului pe jos etc.;
- Renovarea și construcția terenurilor sportive, terenurilor de joacă pentru copii în mun.

Bălți;

- Mobilizarea și facilitarea persoanelor vârstnice pentru activități de promovare a îmbătrînirii active și sănătoase conform Programului Național privind îmbătrînirea activă și sănătoasă;
 - Dezvoltarea cadrului normativ privind infrastructura în municipiu cu asigurarea includerii pistelor pentru ciclism, a locurilor de joacă și de activitate fizică;
 - Promovarea alăptării exclusive la sân;
 - Promovarea alimentației sănătoase în instituții pre/școlare, centre de plasament.
- Furnizarea meselor cu conținut redus de zahăr, sodiu, utilizare de sare iodată etc;
- Dezvoltarea serviciului de consiliere nutrițională, inclusiv pentru nutriția la nou-născuți, copil mic, mama, în cadrul asistenței medicale primare;
 - Reducerea cu 10% a mortalității cauzate de poluarea aerului;
 - Derularea unei campanii municipale de comunicare privind riscurile schimbărilor climatice asupra sănătății populației.

24. Obiectivul general 3. Consolidarea capacităților sistemului de sănătate pentru conduita integrată a BNT și a factorilor de risc ai acestora.

Obiectivul specific 3.1. Asigurarea accesului echitabil și universal la servicii medicale calitative și îmbunătățirea continuă a calității asistenței medicale în prevenirea și conduita celor 5 BNT prioritare, cu accent pe asistența medicală primară.

Acțiuni:

- Actualizarea periodică a actelor normative de standardizare a serviciilor de sănătate (ghidurilor practice, *protocoalelor clinice, standarde medicale, algoritme de conduită pentru BNT*);
- Implementarea la scară municipală a pachetului de intervenții esențiale în boli cornice (PEN) la nivel de asistență medicală primară
- Monitorizarea aplicării protocoalelor pentru a asigura calitatea serviciilor pentru pacienți cu BNT;
- Aplicarea prevederilor Protocolului clinic național „Hipertensiunea arterială la adult” la nivel de asistență medicală primară și spitalicească;
- Realizarea activităților privind prevenirea și controlul cancerului;
- Monitorizarea acoperirii cu vaccinare împotriva virusului hepatitei B și cu vaccinare împotriva papilomavirus, în conformitate cu programele naționale;
- Dezvoltarea continuă a rețelelor de școli pentru pacienții cu BNT (exemplu: ”școala pacientului cu HTA”, ”școala pacientului cu DZ”) la nivel municipal
- Asigurarea populației din grupurile țintă prestabilite cu programe de screening (în cancer, BCV, diabet zaharat, supraponderare/obezitate, inclusiv în graviditate, la copii mici și adolescenți etc.).

Obiectivul specific 3.2. Dezvoltarea capacităților resurselor umane pentru prevenirea, depistarea precoce, tratamentul și îngrijirea BNT.

Acțiuni:

-Realizarea instruirilor tematice pentru cadre didactice și specialiști din domeniul sănătății în prevenirea, depistarea precoce, diagnosticul și tratamentul BNT, inclusiv în comunicare și schimbare de comportament;

-Formarea continuă a specialiștilor din alte sectoare în prevenirea și controlul BNT (inclusiv asistenți medicali școlari, asistenți sociali, cadre didactice etc.), inclusiv în comunicare și schimbare de comportament.

IV. IMPACTUL PREZENTULUI PROGRAM

25. Impactul Programului municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare ține de ameliorarea stării de sănătate a populației, îmbunătățirea cunoștințelor în materie de sănătate, sporirea accesului populației la alegeri sănătoase; sporirea accesului și echității la serviciile medicale de calitate; asigurarea receptivității diferitor sectoare la problemele de sănătate legate de BNT și de expunerea la factorii de risc modificabili.

V. ESTIMAREA GENERALĂ A COSTURILOR

26. Resursele financiare, tehnice și umane necesare implementării Programului vor fi estimate și detaliate pentru fiecare etapă a procesului de realizare în Planul de acțiuni pentru implementarea Programului. Realizarea prevederilor Programului municipal de prevenire și combatere a bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2024-2027 se va efectua din contul mijloacelor financiare din fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală (în bază de contract de asistență medicală încheiat cu Compania Națională de Asigurări în Medicină), din sursele prevăzute în bugetele instituționale în aceste scopuri, din donații, granturi și sponsorizări, din alte surse financiare permise de legislație.

VI. RISCURI DE IMPLEMENTARE

27. Pe perioada implementării Programului dat pot apărea următoarele riscuri:

1) Capacități financiare și umane limitate, fapt ce va impune o implementare dificilă și fragmentată a obiectivelor stabilite în Program;

2) Instabilitatea politică, economică și socială, care contribuie la defavorizarea păturilor vulnerabile și la progresarea rapidă a bolilor netransmisibile;

3) Asigurarea insuficientă cu personal medical angajat în managementul BNT;

4) Menținerea prevalenței înalte a factorilor de risc comportamentali: consum de tutun, alcool, alimentație nesănătoasă, activitate fizică insuficientă, factori ai mediului înconjurători.

VII. RESPONSABILII PENTRU IMPLIMENTARE

28. Responsabilitatea implementării Programului municipal de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare pentru anii 2024-2027 îi revine Direcției Sănătate în comun cu IMSP "Centrul Sănătate Publică Bălți", IMSP „Spitalul Clinic Bălți”, IMSP „Centrul Medicilor de familie Bălți”, IMSP "Spitalul de Psihiatrie Bălți", Inspectoratul de Poliție Bălți, Centrul de plasament temporar și reabilitare pentru copii mun. Bălți, Direcția învățământ, tineret și sport, întreprinderile municipale, Agenția Teritorială de Asistență Socială Nord-Nord-Vest, Direcția Culturală, Inspectoratul de Poliție Bălți, ONG și Asociațiile Obștești din domeniu, în parteneriat cu Proiectul Viașă Sănătoasă, CNAM.

29. Autoritățile responsabile vor aplica în mod exact prevederile prezentului Program.

În procesul de implementare , autoritățile responsabile vor colabora cu alte autorități ale administrației publice locale, organizații non-guvernamentale locale, precum și alți actori implicați în domeniul dat.

30. Performanța Programului Municipal va fi estimată în baza indicatorilor de progres, care vor reflecta realizarea activităților expuse în planul de acțiuni (anexa nr. 2) .

VIII. PROCEDURI DE RAPORTARE ȘI EVALUARE

31. Activitățile de monitorizare, evaluare și raportare a Programului derulează în continuu pe toată perioada de implementare.

32. În cadrul procesului de monitorizare vor fi elaborate rapoarte anuale de progres, care vor include informații despre implementarea acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni și îndeplinirea indicatorilor din anexă. Aceste rapoarte vor fi elaborate de unitatea de coordonare a Programului și prezentate anual, până la 1 noiembrie către Centrul Sănătate Publică Bălți și ulterior, pînă în 1 decembrie, Consiliului Municipal Bălți și Ministerului Sănătății.

33. Raportul anual de progres va fi întocmit de Direcția Sănătate, care coordonează Programul municipal și se va baza pe indicatorii și obiectivele Programului, axându-se în special pe evaluarea nivelului de realizare a rezultatelor scontate.

34. Datele despre resursele financiare alocate anual, destinate realizării prezentului Program urmează a fi prezentate o dată cu raportarea anuală Consiliului de coordonare a Programului.

35. Etapele și termenii de implementare a prezentului Program se vor efectua în conformitate cu planul de acțiuni.

PLANUL DE ACȚIUNI
privind implementarea Programului municipal de prevenire și control al bolilor
netransmisibile prioritare pentru anii 2024-2027

Nr. crt.	Acțiuni planificate	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare (mii lei)	Sursa de finanțare		Termen de realizare	Instituție responsabilă
				surse bugetare	alte surse		
1	2	3	4	5	6	7	8
Obiectivul general 1. Consolidarea mecanismului de coordonare și implementarea de politici informate de evidențe în diferite sectoare pentru a accelera răspunsul municipal pentru prevenirea și controlul BNT							
Obiectivul specific 1.1. Consolidarea capacităților de coordonare intersectorială pentru prevenirea și controlul BNT la nivel municipal							
1.1.1.	Asigurarea funcționalității Consiliului municipal de coordonare a Programului pentru implementarea acțiunilor de prevenire a bolilor netransmisibile și a factorilor de risc, inclusiv a determinanților sociali	Consiliul Coordonator aprobat Număr de ședințe organizate anual				2024-2027	IMSP ”Spitalul Clinic Bălți”, IMSP ”Centrul medicilor de familie Bălți”, Centrul Sănătate Publică Bălți, Centrul de plasament temporar și reabilitate pentru copii Bălți, Direcția Sănătate, Direcția Învățământ, Tineret și Sport, Direcția Cultură, Inspectoratul de Poliție, ONG, Structuri descentralizate
1.1.2.	Elaborarea proiectelor privind coordonarea și implementarea acțiunilor de prevenire și control al BNT	Numărul/denumirea proiectelor			Parteneri de dezvoltare (Proiectul	2024-2027	IMSP ”Centrul medicilor de familie Bălți”, Centrul Sănătate Publică Bălți, Direcția Sănătate

1	2	3	4	5	6	7	8
		elaborate și implimentate			Viața Sănătoasă)		
1.1.3.	Sporirea capacităților managerilor din sistemul de sănătate și a altor sectoare relevante pentru identificarea necesităților, planificarea, implementarea și evaluarea acțiunilor de promovare a sănătății și prevenire a BNT	Numărul de persoane instruite			Parteneri de dezvoltare (Proiectul Viața Sănătoasă)	2024-2027	Direcția Sănătate, IMSP "Spitalul Clinic Bălți", IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți", Centrul Sănătate Publică Bălți, Direcția Învățământ, Tineret și Sport, Direcția Cultură, CNAMUP, Întreprinderile Municipale, ONG în parteneriat cu Școala de Management în Sănătate Publică
1.1.4.	Dezvoltarea, aprobarea și revizuirea odată la 5 ani a profilului de sănătate.	Numărul de persoane instruite cu Profil de sănătate elaborat, menținut și actualizat			Parteneri de dezvoltare (Proiectul Viața Sănătoasă)	2024-2027	Bălți", Centrul Sănătate Publică Bălți, Direcția Sănătate
Obiectivul specific 1.2. Facilitarea mobilizării sociale, participarea sporită a societății civile și a organizațiilor neguvernamentale							
1.2.1.	Fortificarea capacităților echipelor multidisciplinare în realizarea acțiunilor integrate la nivel local privind acordarea serviciilor de prevenire, monitorizare și suport de durată a persoanelor cu BNT și necesități complexe prin: - Identificarea și selectarea formatorilor locali (medici de familie, psihologi) - Procurarea și dotarea cabinetelor pentru instruriri cu consumabile	Echipe multidisciplinare întrunite Numărul de formatori implicați Numărul tonometrelor, glucometrelor și	25 000		Parteneri de dezvoltare (Proiectul Viața Sănătoasă)	2024 cu continuitate în anii următori	IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți", Centrul Sănătate Publică Bălți, Direcția Sănătate, ONG, ÎM, structuri descentralizate

1	2	3	4	5	6	7	8
	<ul style="list-style-type: none"> - Organizarea instruirilor persoanelor din grupul de risc -Identificarea participanților pentru sesiunile informative (conform listelor de la medicul de familie și asistența socială) -Identificarea spațiului prietenos și conformabil pentru promovarea sesiunilor informative -Motivarea participanților la sesiunile informative să se implice în activitățile pentru populația generală. 	<p>consumabililor procurate</p> <p>Numărul de participanți</p> <p>Numărul de sesiuni realizate</p>	10000				
1.2.2.	Implementarea ghidurilor și recomandărilor elaborate la nivel național pentru autoritățile publice locale, specialiștii din domeniul social, educație, ONG-uri etc., pentru a facilita mobilizarea socială în abordarea BNT și a factorilor de risc modificabili	Număr de ghiduri implementate			Parteneri de dezvoltare (Proiectul Viața Sănătoasă)	2024 – 2027	IMSP ”Spitalul Clinic Bălți”, IMSP ”Centrul medicilor de familie Bălți”, IMSP ”Centrul Sănătate Publică Bălți”, Colegiul de Medicină Bălți, Direcția Sănătate
1.2.3.	Consolidarea capacităților resurselor umane în domeniul social	Număr de persoane instruite			Parteneri de dezvoltare (Proiectul Viața Sănătoasă)	2024-2027	IMSP ”CMF”, ATAS Nord Nord Vest
	Total Obiectiv general 1						
Obiectivul general 2. Prevenirea BNT și reducerea factorilor de risc comportamentali și a celor prezenți în mediu prin crearea mediilor propice promovării sănătății.							
Obiectivul specific 2.1. Creșterea nivelului de alfabetizare în sănătate a populației și crearea oportunităților pentru responsabilizarea și angajarea cetățenilor de a întreprinde măsuri pentru promovarea sănătății și prevenirea BNT							
2.1.1.	Editarea materialelor informative	Numărul materialelor editate și tematicilor	5000		Parteneri de dezvoltare (Proiectul VS)	2024 2025	IMSP ”CMF”, CSP

1	2	3	4	5	6	7	8
2.1.2.	Realizarea campaniilor de comunicare și sesiunilor informative întru reducerea factorilor de risc a BNT și promovarea unui mod de viață sănătos	Număr de campanii de comunicare și sesiuni realizate			Parteneri de dezvoltare (Proiectul VS)	2024-2027	IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți", Direcția Sănătate, Asociații obștești
2.1.3.	Organizarea și desfășurarea zilelor și săptămînilor mondiale și naționale în domeniul sănătății.	Număr și denumirea evenimentelor organizate anual			ONG și Asociații Obștești din teritoriu	2024-2027	IMSP "Spitalul Clinic Bălți", IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți", Centrul Sănătate Publică Bălți, Colegiul de Medicină Bălți, Direcția Sănătate, Centrul Comunitar de Sănătate Mintală Bălți, Asociații obștești, ONG
2.1.4.	Alfabetizarea și informarea populației referitor la reducerea factorilor de risc a BNT și promovarea unui mod de viață sănătos. Promovarea acțiunilor comunitare: <ul style="list-style-type: none"> • Informarea populației mun.Bălți despre MSV • Distribuie de materiale informative • Scrinig medical (măsurarea masei corporale, măsurarea glicemiei și tensiunii arteriale) • Realizarea foto cu mesaje de sănătate • Realizarea interviu privind motivarea practicării unui stil sănătos de viață • Evenimente culturale și festive organizate 	Număr de persoane implicate Numărul persoanelor implicate în scrinig Numărul materialelor informative distribuite Număr de evenimente realizate; număr de subiecte abordate	40 000		Parteneri de dezvoltare (Proiectul VS)	Aprilie Mai Iunie Septembrie 2024 2025-2027	IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți" Direcția Sănătate, în parteneriat cu Colegiul de Medicină Bălți, DSE, Direcția Comerț, Inspectoratul de Poliție, CNAMUP, Direcția Învățămînt Tineret și Sport, Direcția Cultură, Voluntari

1	2	3	4	5	6	7	8
	<ul style="list-style-type: none"> Evenimente sportive organizate și petrecute 						
2.1.5.	Implementarea ghidurilor pentru „promovarea sănătății la locul de muncă”	Ghiduri implementate			Parteneri de dezvoltare Proiectul Viața Sănătoasă	2024 - 2027	IMSP ”Centrul medicilor de familie Bălți”, Centrul Sănătate Publică Bălți, Direcția Sănătate
2.1.6.	Informarea și consilierea copiilor, adolescenților și tinerilor privind promovarea sănătății și reducerea comportamentelor de risc (consumul de tutun, alcool, droguri, alimentație sănătoasă, activitate fizică etc.), inclusiv prin programe de educație de la egal la egal realizate de voluntarii centrelor de sănătate prietenoase tinerilor, centrelor de tineret, etc.	Activități promovate Numărul copiilor și tinerilor informați Numărul Companiilor de informare promovate Numărul Școlilor și Liceilor implicate			Parteneri de dezvoltare Proiectul Viața Sănătoasă	2024-2027	IMSP ”Centrul medicilor de familie Bălți”, Centrul Sănătate Publică Bălți, Instituțiile de învățământ, Centrul de plasament temporar și reabilitare pentru copii, Direcția Sănătate, Inspectoratul de Poliție Bălți, Asociații obștești, Centrele prietenoase tinerilor
22.1.7.	Emisiuni TV local (TV Nord, Nord News)	Numărul de emisiuni TV				2024-2027	Direcția Sănătate, IMSP ”Centrul medicilor de familie Bălți”, Centrul Sănătate Publică Bălți
Obiectiv specific 2.2. Consolidarea eforturilor intersectoriale pentru reducerea consumului de tutun, alcool și promovarea activității fizice și alimentației sănătoase							
2.2.1.	Realizarea activităților de reducere a consumului de tutun și a expunerii la fum, conform actelor legislative în domeniul controlului tutunului	Activități realizate			Parteneri de dezvoltare Proiectul Viața Sănătoasă, donatori externi	2025-2027	Direcția Sănătate, Inspectoratul de Poliție Bălți, CSP, Instituțiile de învățământ, Asociațiile obștești, ONG.

1	2	3	4	5	6	7	8
22.2.2.	Implimentarea programului de screening al consumului de tutun în instituții de asistență medicală primară conform procedurilor PEN nr. 2	Numărul de persoane supuse screening-ului			Parteneri de dezvoltare (Proiectul VS), FAOAM (în limita bugetului prevăzut pentru finanțarea PEN, ord. 182/2019)	2024-2027	IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți", Centrul Sănătate Publică Bălți, Direcția Sănătate
2.2.3.	Supravegherea respectării legislației privind comercializarea, publicitatea și consumul băuturilor alcoolice în locurile publice, la locurile de muncă, în instituțiile de învățământ, medico-sanitare, de întremare etc.	Număr de obiecte controlate; număr de procese verbale/amenzi aplicate				Anual, conform planului de efectuare a controalelor	IMSP "Centrul Sănătate Publică Bălți", Inspectoratul de Poliție, Direcția Comerț
2.2.4.	Dezvoltarea capacităților resurselor umane din asistența medicală primară, privind prevenirea și supravegherea tulburărilor alcoolice fetale	Număr de seminare de instruire și persoane instruite		În limitele bugetelor instituționale prevăzute pentru perfecționare a personalului medical	CNAM	2024-2027	IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți", Centrul Sănătate Publică Bălți
2.2.5.	Organizarea evenimentelor de promovare a activității fizice și sportului, inclusiv: - starturi vesele pentru toată familia;	Număr de activități realizate; număr de persoane participante		În limitele surselor financiare anuale prevăzute		2024-2027	Direcția Învățământ, tineret și sport, CNAMUP, Direcția Sănătate

1	2	3	4	5	6	7	8
	- competiții sportive pentru persoanele cu nevoi speciale; - marșuri turistice pentru promovarea mersului pe jos etc.			pentru aceste scopuri			
2.2.6.	Renovarea și construcția terenurilor sportive, terenurilor de joacă pentru copii în mun. Bălți	Număr de terenuri sportive renovate și construite; număr de terenuri de joacă		În limitele bugetelor întreprinderilor municipale prevăzute pentru aceste scopuri	fonduri de la donatori externi	2024-2027	ÎM Gospodăria Locativ Comunală, ONG
22.2.7.	Mobilizarea și facilitarea persoanelor vârstnice pentru activități de promovare a îmbătrânirii active	Numărul de persoane vârstnice implicate în activități de îmbătrânire activă și sănătoasă			Parteneri de dezvoltare (Proiectul Viața Sănătoasă)	2025-2027	IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți", Centrul Sănătate Publică Bălți Direcția Sănătate Agenția Teritorială de Asistență Socială Nord-Nord-Vest
2.2.8.	Dezvoltarea programelor privind renovarea infrastructurii în municipiu cu includerii pistelor pentru ciclism, a locurilor de joacă și de activitate fizică	Cadrul normativ de infrastructură dezvoltat și actualizat		În limitele bugetului municipal prevăzut anual în aceste scopuri, bugetele ÎM		2024-2027	Direcția Gospodărie Comunală, Inspectoratul de Poliție, ÎM
2.2.8.	Promovarea alăptării exclusive la sân	Numărul de instruiți efectuate		În limitele bugetelor instituționale		2024-2027	IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți", Direcția Sănătate, Asociații obștești

1	2	3	4	5	6	7	8
22.2.9.	Promovarea alimentației sănătoase în instituții pre/școlare, centre de plasament prin promovarea meselor cu conținut redus de zahăr, sodiu, utilizare de sare iodată etc.	Nr./% pre/școli care utilizează sare iodată/pâine din făină fortificată; Nr./% instituțiilor conforme recomandărilor de alimentație.		În limitele bugetelor instituționale		2024-2027	Instituțiile de învățământ din teritoriu, Centrul Sănătate Publică Bălți, IMSP "CMF", Centrele sociale, Direcția Sănătate
22.2.10	Dezvoltarea serviciului de consiliere nutrițională, inclusiv pentru nutriția la nou-născuți, copil mic, mama, în cadrul asistenței medicale primare	Instituțiile care oferă consiliere pentru alimentație			Partenerii de dezvoltare (OMS, UNICEF)	2024-2027	IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți", Centrul Sănătate Publică Bălți Direcția Sănătate
22.2.11	Contribuirea la reducerea a mortalității cauzate de poluarea aerului	Indicatori scăzuți ai poluării aerului		În limita bugetelor instituționale prevăzute pentru aceste scopuri		2024-2027	Agenția de Mediu Nord, IMSP, Centrul Sănătate Publică Bălți, ÎM, Direcția Sănătate
22.2.12	Derularea unei campanii municipale de comunicare privind riscurile schimbărilor climatice asupra sănătății populației.	Numărul de campanii			Parteneri de dezvoltare Proiectul Viața Sănătoasă	2025-2027	Agenția de Mediu Nord, IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți", Centrul Sănătate Publică Bălți, DSE, Direcția Sănătate
	Total Obiectiv general 2						
Obiectivul general 3. Consolidarea capacităților sistemului de sănătate pentru conduita integrată a BNT și a factorilor de risc ai acestora							
Obiectivul specific 3.1. Asigurarea accesului echitabil și universal la servicii medicale calitative și îmbunătățirea continuă a calității asistenței medicale în prevenirea și conduita celor 5 BNT prioritare, cu accent pe asistența medicală primară							

1	2	3	4	5	6	7	8
3.1.1.	Actualizarea periodică a actelor normative de standardizare a serviciilor de sănătate (ghidurilor practice, <i>protocoalelor clinice, standarde medicale, algoritme de conduită pentru BNT</i>)	Număr de propuneri de modificare a actelor normative Acte actualizate și implementate			Parteneri de dezvoltare Proiectul Viața Sănătoasă	2024-2027	IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți"
3.1.2.	Monitorizarea aplicării protocoalelor pentru a asigura calitatea serviciilor pentru pacienți cu BNT	Număr de rapoarte monitorizate				2024-2027	IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți"
3.1.3.	Aplicarea prevederilor Protocolului clinic național „Hipertensiunea arterială la adult” la nivel de asistență medicală primară și spitalicească	IMSP care aplică PCN		În limita bugetelor instituționale prevăzute pentru aceste scopuri	CNAM	2024-2027	IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți", IMSP "Spitalul Clinic Bălți"
3.1.4.	Realizarea activităților privind prevenirea și controlul cancerului	Rapoarte de monitorizare elaborate		În limita bugetelor instituționale prevăzute pentru aceste scopuri	CNAM	2024-2027	IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți", IMSP "Spitalul Clinic Bălți", Centrul Sănătate Publică Bălți, Direcția Sănătate
3.1.5	Monitorizarea acoperirii cu vaccinare împotriva virusului hepatitei B și cu vaccinare împotriva papilomavirus, în conformitate cu programele naționale și municipale	Rapoarte de monitorizare elaborate		În limita bugetelor instituționale prevăzute pentru aceste scopuri	CNAM	2024-2027	IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți" Sf. Panteleimon, CSP
3.1.6.	Dezvoltarea continuă a rețelelor de școli pentru pacienții cu BNT (exemplu: "școala pacientului cu HTA", "școala pacientului cu DZ") la nivelul IMSP	Numărul de pacienți școlarizați		În limita bugetelor instituționale prevăzute pentru aceste scopuri		2024-2027	IMSP "Centrul medicilor de familie Bălți", IMSP "Spitalul Clinic Bălți", Centrul Sănătate Publică Bălți, Direcția Sănătate

1	2	3	4	5	6	7	8
3.1.7.	Asigurarea populației din grupurile țintă prestabilite cu programe de screening antrenați în examen profilactic (în cancer, BCV, diabet zaharat, supraponderare/obezitate, inclusiv în graviditate, la copii mici și adolescenți etc.)	Numărul persoanelor supuse screeningului		În limita bugetelor instituționale prevăzute pentru aceste scopuri	CNAM , surse a donatorilor	2024-2027	IMSP ”Centrul medicilor de familie Bălți”
Obiectivul specific 3.2. Dezvoltarea capacităților resurselor umane pentru prevenirea, depistarea precoce, tratamentul și îngrijirea BNT							
3.2.1.	Realizarea instruirilor tematice pentru cadre didactice și specialiști din domeniul sănătății în prevenirea, depistarea precoce, diagnosticul și tratamentul BNT, inclusiv în comunicare și schimbare de comportament	Cursuri realizate; persoane instruite		În limita bugetelor instituționale prevăzute pentru aceste scopuri		2024-2027	Colegiul de medicină Bălți, IMSP ”Centrul medicilor de familie Bălți”, Centrul Sănătate Publică Bălți, Instituțiile de învățământ
3.2.2.	Formarea continuă a specialiștilor din alte sectoare în prevenirea și controlul BNT (inclusiv asistenți medicali școlari, asistenți sociali, cadre didactice etc.), inclusiv în comunicare și schimbare de comportament	Programele de formare inițială și continuă; număr de cursuri realizate		În limita bugetelor instituționale prevăzute pentru aceste scopuri		2024-2027	IMSP ”Centrul medicilor de familie Bălți”, Centrul Sănătate Publică Bălți, Instituțiile de învățământ, Direcția Sănătate
	Total Obiectiv general 3						
	TOTAL Program						